

Bi şeş serrî ke NewePel vejîyeno.
Serrgêra NewePelî pîroz bo!

6 SERRÎ

Kitabê Mistefa Gomayijî “DARULE” Vejîya

Bi nameyê “Darule” Weşanxaneyê Roşna ra yewna kitab vejîya. Bi vateyêko bîn, yewna nuştexo ke *Newepel* de dest bi nuştîş kerdbi, kitabê ci weşaniya. Bi no qayde benê da-vîst nuştexî ke reya verêne *Newepel* de dest bi nuştîş kenê û kitabêk yan zî çend kitabê înan weşaniyênê.

Kitabê Mistefa Gomayijî “Darule” 175 rîpelî yo û zafê xwu mintiqaya Mîyaranî ra tede 116 hebî meselayî û sanikî estê. Zafê meselayan mîzahî yê, la qismêko muhîm zî şîret û hîkmetê cuye musnenê ma. Pêro mesela û sanikî bi zîwanêko fesîh û zelal nusîyayê. Xîtabê her emrî û her se-wîye de însanî kenê. Ancî seba şînasnayîşê fekê mintiqaya Mîyaranî zî kitab ç i m e y ê k o muhîm o.

Mistefa Gomayijî,
Darule, Weşanxaneyê
Roşna, Diyarbekir 2017, 176 rîpelî

rojnameyo kulturî NEWPEL

Sibate (Şubat) 2017

Hûmare: 96

Vaya / Fîyat: 1 TL

EMSER SEBA KURDKÎ TENA 3 MALIMÎ!

Wezaretê Perwerdeyî yê Tirkîya 2017 de seba mamostayîya dersa weçînita ya kurdkî tena 3 kontenjanî abirnayî. Nînan ra 2 hebî seba kurmançî, 1 seba zazakî yo.

Dewlete înglîzkî rê 2193, tirkî rê 1140, zîwan û edebîyatê tirkî rê 618, almankî rê 105 û erebkî rê 43 kadroyan tayîn kena la seba 25-30 mîlyon nufûs ke zîwanê înanê dayîke kurdkî yo, tena 3 maliman tayîn kena! Helbet polîtîkaya dewlete çînerdişê “kurdî-tîye” ser o eynen devam kena la sistîya kurdan derdo bêderman o!

“Kerwa halê mi eynî wina binuse”

Yew ban. Bajaran ra tepîya. Qezayan û dewan ra tepîya. Pencera yê banî de zerencî qaçibnenê. Yew cinîke şewa îneyî de şîyayeyan dima Yasîne wanena, yew cinîke serê derguşa domanan de Mewlid wanena. O ban de çay vewre ra dem kenê, şaîr wina vano. Merg û bîyayîş nêzdîyê yewbînan de, merg û bîyayîş virard kenê yewbînan ra, şaîr wina vano. O cayo ke ma vanê erdê Îbrahîmî yo û camêrdane yo û heskerdiş o û zaf zehmet o. Nameyê domanan tewr zaf Îsmail o, Yaqub yan zî Yusuf o, Hesên yan zî Huseyn o. Derguşa domanan de yew kardî, milê domanan de nuşte, dêsê banî de şahmaran. Erdê Îbrahîmî yo, herre ra yew ban o, new qîcan ra yew o, nameyê ey Neco yo!

“Nanê mi germin, do yê to serdin o”

Yew dewe. Xerîtayan de cayê aye, qeydan de nameyê aye çin o. Eke ti destê xo derg bikerî Qerejdax o. Hol biewnî uca ra. Rîyê Qerejdaxî de adir şîyo hewn a, birînî mendê. Domanî mîyanê dewe de hê xaran kay kenê. Cêba Necoyî de xarê rengînî, çend hebî şikite yê. Neco uca de ho Quran museno, Neco erd û asmênî hol şînasneno, Neco nanê germinî ra hes keno, *mîrçikî zî arîtmîkî zî tim pekîyî*, wexto ke payîz yeno va kilaman vano, Neco çend rind huyno!

“Rojeka xweş bû, sibeheka zû bû”

Hêgayanê Çukurova de rîyê merdiman maneno yewbînan. Tîja temmuze veşnena, domanî tewe gênê, pilî qet qal nêkenê. Çukurova bereketin a, Çukurova derg û ziwa ya, ti vanî qey Çukurova pêroyê welatan ra dûrî de sewbîna yew welat o. Çukurova de merdimî rew mirenê, Neco vînenê. Çi rey hema serra hîrêsin de dest û lingî qelişiyênê,

“Kerwa halê mi eynî wina binuse”

Hesen Polat

tîya de beno, Neco vînenê. Belkî zî kilama Necoyî tîya de dest pêkena, o cayo ke feqîrî û heqîqet yewbînan şiknenê, o cayo ke merdimî nan û awe ra, dinya û Homayî ra hêrsbiyaye yê. Kilama Ne-

coyî tam zî tîya de dest pêkena; zereyê kilame de seyyewbîniye esta, azadîye esta, govenda sibayî esta. Goş ser nê, Neco çend weş vano!

“Siwaro rabe, sibe ye, sibe dereng e”

Serê estorf de yew camêrd, zîwanê camêrdî de fitike. Camêrd kewto vayî dima, werzeno şino. Mazêrî serewuşk ê, aşme tarî ya, sînoran de dêsî berz ê, Neco seraser hêvî ya, Neco yewendes merîdyenan de yew înad o. Wextanê zoran de bawerîye karo zehmet o, Neco bawer keno, şewe de boya şemamokan û yasemînan. Kamo ke Necoyî zano pêro vanê “Zerrîya ey de şayîya domanan, çar kerdo yew, kerdo û dima hes kerdo, wina yew camêrd. Yew camêrd ke tewr keleşê camêrdan, maneno Qazî Mihemedî!”

“Lacê m’ çî pers kenî, a ke ma dîya kesî nêdîya!”

No vateyê kitabane qedîman o: Îlmê tayê merdiman dej û sewda ra yeno. Ti uca ra musenî heyatî, ti uca ra dinya şînasnenî. No qeder o: Ko û sînorî tayê merdiman rê benê ban, tayêne rê benê rayîr. No jan o: Sole rey-rey birîne kena weş, rey-rey birîne ra gonî ana. Zîndanê Dîyarbekirî, dejê zereyê ma yo. Uca de gîjkê hîrê numre yê. Uca de bedenî pancas kilo yê. Uca de terazîyê dejî xo şaş kerdo. Uca de zîwanî lal ê, çimî hêsirin ê. Uca qirrika ma de yew qîrayîş o, zîwanê ma de axû yo. Neco uca de kişiyayo!

“Xwedê yek e, derge hezar”

Merdîm çî wext tarîxî fehm keno, çî wext xo tarîx de vînenê? Heqîqet çî yo, heqîqet ha kamca de? Rast a, heqîqet çend heb ê? Çar çî wext beno yew? Çar beno yew? Neco ho kamca de nika, estora kekê ma ha kamca?

**EDÎTORÎ
RA**

Roşan LEZGÎN

Nuşteyê min ê edîtorî yê hûmara 94. de mi behsê mîyanê kurdan de xeta neteweyî kerd bi û sey tesbîti mi bale antbî hawayê sîyasetê partîyanê demokratîk yê Kurdistanî ser ke Komeley Jîyanewey Kurd-JK ra vejîyayê. Û hûmara 93. de zî di hevalanê ma, derheqê dewijê xwu, hevalê xwu Dr. Seîdî de ke 26.10.2016 de Başîqa de şehîd kewt bi nuşteyî nuşt bî. Ez vana qey nê hîrê nuşteyî bi weşê tayê hevalanê ma nêşîyê.

Ez sere de naye vajî, mumkin nîyo ke her kes her vateyî ra, her nuşteyî ra memnun bibo. Yanî eke yew-di nuşteyê ma, yan vateyê ma weşê tayê hevalan nêşêrê zî ez zaf normal vîna. Çimkî zaf çî estê weşê ma zî nêşînê. Mesela, ma bi xwu behs nêkenê la roja ke ma dest bi vetişê *Newepelî* kerdo û heta ewro, tayê merdimî, bitaybetî kesê îdeolojîkî, derûdorê sîyasî ma ser o ambargo tetbîq kenê. Ma tu çiyêk nêvajin û nênusin zî ancî dorê ma teng kenê, vernîya ma gênê, nuştovanê ma ma ra dûr fînenê. Hem eleyhê ma de xebitîyenê hem zî nuşteyanê ma, xeberanê ma gênê kopya kenê, ser o destkarî kenê û xwu rê weşanênê. Ma zehmet vînenê, ma kede danê, la keda ma talan kenê. Ma vajin se? Wa gan û ruhê înan weş bo.

Newepel de ma hîna zaf kadroyanê zîwanî û nuştovan perwerde kenê. Ma nuşteyanê kulturî û edebî

weşanênê. La no nîno a mana ke, sey tesbît gereka ma qet behsê sewbîna çîyan nêkin. Çiyo ke nuşteyê edîtorî yê hûmara 94. de mi nušto, derheqê mucadeleyê neteweyî yê kurdan de tayê tesbîtê. Yanî senî ke merdim vajo "tuyêre tuyî girewtê", eynî bi o qayde, tesbîtê. Winî teber ra, wexto ke ez bê verçimikan ewnîyena, mi rê bi o qayde aseno. Seba ke faydeyê xwu bibo, ez tesbîtanê xwu nusena. Ez vana qey mi tarîxê MHP, CHP yan Partî Baasî ser o binuştêne, hîç problem nêbiyêne. La seba ke kurdî bi kurdan weş nîyê, tehemulê kurdan kurdan rê çin o, coka nuşteyê ma zî weş nêameyê!

Mi waşt ez mesaj bidî ke de'waya ma kurdan tena mîlî ya, coka mucadeleyê ma yê sîyasî zî gereka xeta mîlî de bo. Şikayetê mi no yo ke ma neteweyî nêfikirîyenê. Û mi waşt ez sey emsal xeta partîyanê demokratîk nîşan bidî ke, xeta mîlî ser o "sîyaseto otonom" key bibo muheqeq xwu reyde statu ano, xwuserîye ano. La "sîyaseto heteronom-entegre", ti se kenê bike, peynî de ma mîyanê miletanê serdestan de helêneno. Û xwura "sîyaseto îdeolojîk" zî ma parçe keno, ma yewbînan rê keno dişmen. Eke heme hereketê ma zemînê mîlî de mucadele bikerê, ma do hîna weş bêrin têkişte, dinya zî do ma sey muxatab qebl bikerê. Eke dewletê muqtedîrî yê cîhanî ma muxatab bigêrê, ma do hîna lez bibin wayîrê yew statu. Çimkî ma vînenê, ewro Qesra Sipî ra bigêrê heta bi Davos, dewletê dinya yê hêzdarî mîyanê ma kurdan ra êyê ke xeta mîlî de mucadele kenê, tena înan sey muxatab vînenê. Ez hes kena dewletê dinya heme

hereketanê kurdan muxatab qebl bikerê.

Yê diyin, gelo nêbeno ke ez *Newepel* de nê çîyan vajî? Ez vajî, se beno, çî şehtîyeno? Ha mi *Newepel* de va, ha *Azadîya Welat* de va, ha yewna ca de va, çî ferq keno? Yanî ez bi no qayde yew tesbîtê xwu binusî qîyamet wurzeno? Gereka ma tena gul û vilan ra behs bikin? Nuştux û edîbê heme miletan derheqê rewşa sîyasî ya miletê xwu de fikrê xwu beyan kenê, qey ma rê qebhet bo?

Heto bîn ra, eke ma xwu ra bawer ê, ma xwu ra emîn ê, a game, gereka ma vera beyankerdişê her tewir fikrî de zî rehet bin. Gereka ma basqî nêkerin! Biewnî, rîyê na basqî ra, rîyê bêtehemulîye ra, rîyê bêtoleransîye ra zafê înanê ma tena dedîqodî kenê, bi pistepist qisey kenê. Bi cotes-tandardîye fikirîyenê; resmîyet de çiyêk vanê, gayrî resmî tam tersê ci vanê. Û xwura cîhanê ma yê fikrî biyo çol-beyar. Coka ez vana, gelê way û birayan! Fikr û perspektîfanê çîyayan rê tehemul bikerê, eke xelet zî vajo, musade bikerê wa milet fikrê xwu azadane beyan bikero, wa mîyanê ma kurdan de mekanîzmaya rexnekerdişî azadane biçerixîyo. Êdî fek kulturê bêtehemulîye ra veradê. Qey nê termê "azadî" û "demokrasi" gereka sey xemlêk tena sloganan û nameyê partîyanê ma de estbê? Gereka "kulturê demokrasi" mîyanê ma de zî ca nêbo?

Rîyê bêtehemulîye ra, seba ke merdim nêşekeno fikrê xwu bi rehetî beyan bikero, coka mi winî "dolaylî" xwu îfade kerd. Eynî seke verênanê ma vato "Dêso ez to ra vana, veyvê ti fam bike!" Yanî ez îşaret kena û sey

emsalî nîşan dana, ez vana, biewnîyê, înan bi mucadeleyê mîlî xwu bi dinya da qebulkardiş. Dê şima zî xwu bidê qebulkardiş, wa dewletê muqtedîrî yê cîhanî neke şima dekerê lîsteyanê terorî, wa şima zî sey muxatab bivînenê.

Biewnîyê, nê daçewres serran de bi se hezaran xort û keynayê ma koyan de belênîyayî, bi se hezaran înanê ma zîndanên de puyayî, bi des hezaran înanê ma îşkencexaneyan û binê pirdan de înfaz bîyî, dewê ma nêmendî, bajarê ma bîyî xan-xirabe, welatê ma hezar qat îşgal biyo, demografyaya ma seraser wêran bîye, awanîya ma ya komelkî tarûmar bîye. Bêterê bêteran, înanê ma kuçeyanê şarî de heme asîmîle bîyî, esl û feslê xwu ra visîyayî, xuy û exlaqê înan xeripîya, kurdîti nêmendê. Coka na xebata ma ya "kulturî-zîwanî-edebî-hunerî" zî êdî pere nêkena, bêqîymet biya. Oxro ke, nê daçewres serran de keda ke şarê ma da, ezîyeto ke miletê ma ant, mucadeleyo ke ma kerd, gunîya ke ma rijna, bedêlo ke miletê ma da, des rey pê dewlete awan biyêne. Ka, kotî yo, çî kewto destê ma? Hîç! Ez bi xwu atmosferê sloganan ra teber ewnîyena, ez dûrî ra ewnîyena, ez nê çîyan vînenê. Qey şima nêvînenê?

Ez ke zana ma kurdî tim gevizîyenê; miletê serdestî, dewletê dagîrkerî tim ma geviznenê, la ma înan ra zêdeyêr yewbînan geviznenê. Qey bes nîyo êdî?

Mesrefê metbea yê na hûmare de **Aydin Baturî** ma rê ardim kerd. Ma ey rê zaf sipas kenê.

X A Ç E P E R S

ÇEPA-RAST

- 1- Bike bivîne, ... (yew vateyê verênanê ma)
- 2- Kolî - Veşn, şewat
- 3- Hewze, keske; çîya ke rengê xo yaşil o - Rasterast nêvatiş, sergirewte îfade kerdiş
- 4- Şale, şalike; paçê rîpêşî - Mîyanê "bize"
- 5- Ristim, rîştele - Normal

- 6- Beyraqe - Geda, domane, qeçeke
- 7- Dişmen, keso ke yar/dost nîyo - Heb, zad
- 8- Çiyo ke qela û erjî ra virazîyeno û pê metalan dusnenê pêra - Rişwet, bertîl
- 9- Pisîg, pisîngo nêrî - Qaşo yanî, qestikî
- 10- Bomek, awanaq, bom-budela - Mîyanê "babî"yî

Cewabê Hûmara Verêne

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	B	E	N	O	Z	E	R	G	Û	N
2	E	L	E	M	A	N		E	S	A
3	Y	E	W		K	E	R	R		Y
4	A	L	A	W	Î		E	M	E	L
5	T	O		E	Y	A	M		R	O
6	N		K	R	E	M		T	E	N
7	A	R	A	M		Î	C	A	B	
8	M	A	R		S	N	O	B		Ç
9	E	Z	A	Y	Î		R	A	S	Î
10		Î	Z	A	R	E		N	E	M

CORA-CÊR

- 1- Qezayêka Xarpêtî - Zemîrêk (tim halo sade de şuxulnîyeno)
- 2- Tazîye, ezayî - Elok, dîkê misrî
- 3- Kişîyayîş, ameyene kiştene
- 4- Lajê eme, lajê emike - Bi fariskî asin
- 5- İmam, keso ke melayîye keno - (ters ra) Tertul, lulika ke velgê daran wena

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1										
2										
3										
4										
5										
6										
7										
8										
9										
10										

- 6- Berey, eksê "rew"î - Şerab
- 7- Hewa - Urf, tore - Sembolê nîkelî
- 8- Bayram, roşan - Seresûr, qizilbaş
- 9- Wedaritene, têmitene, kamufle kerdene
- 10- Erd, cayo ke tede ban û bînayî çin ê, cayê cite-cobare - Rojhelato Mîyanên de miletêk

Danîmarka de komela kurdan: Kurdisk Alternativ i Danmark

■ Newal Nupel

Ma çend ciwanê kurdan ke bajarê Danîmarka Kopenhag de ciwîyenê 2016 de ameyî pêhet û bi nameyê "Kurdisk Alternativ i Danmark" (Alternatîfa Kurdî li Danîmarka) yew komela kurdî ronaye.

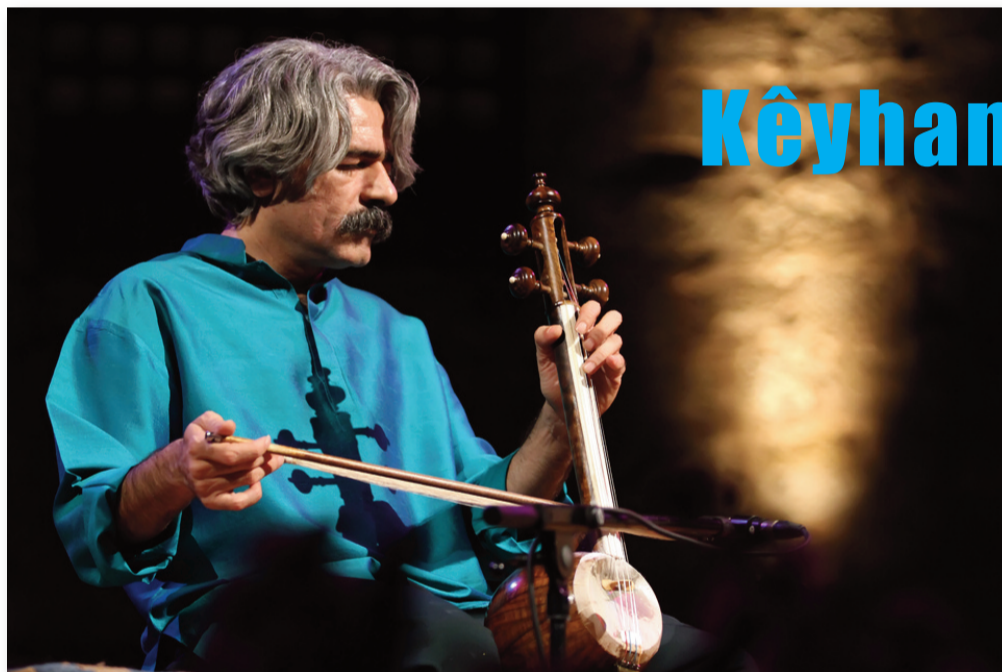
Armançê komela ma averberdişê nasnameyê kurdî yo. Qasê hirêş ednamê ma estê. Ze komel ma qirêdayeyê yew partî û îdeolojî nîyê. Xebata ma seba neteweya kurde û Kurdistanî ya. Waştîşê ma o yo ke endamê ma çar parçeyanê Kurdistanî ra bê û heme dîyalektanê kurdî bizanê.

Tîya de ma bi xebata muzîk, folklor, semîner û kombîyayîşan mîyanê gencan de nasnameyê kurdî aver benê. Ma partîyanê danîmarkayîjan (taybetî gencan) dir têkilî ronanê û meselaya kurdan û Kurdistanî qîsey kenê. Ma wazenê gencê kurdan ke teberê Danîmarka de manenê, înan a zî kar bikerê û Kurdistan de zî çend projeyanê ardimî virazê.

Na game zîwanê kurdî ser o yew projeyê ma esto, nameyê xwu "kelîmeya hefteyî" yo. Her hefte ma yew kelîme bi danîmarkî û kurdî (sorankî, kurmanckî û kirmancî) danê pêver û na kelîme ser o zî tayê çîyan nusnenê. Bi na babet a ma dîyalektanê kurdî anê pêhet, kultur û tarîxê xwu hem musenê hem îzeh kenê. Ma hêvî kenê ke rojê ra ver ma projeyanê xwu vêşî bikerê.

Bî hîrê serrî ke rojnameyê *Newepelî* ma rê yeno, ma kirmancîya xo aver benê û keyfweş benê.

Kêyhan Kelhorî Xelata Grammy Girewte

Bestekar, westayê kemançe û sêtarî muzîsyeno kurd Kêyhan

Koma muzîkî "Silk Road" yanî "Rayirê Hevrîşmî" yê muzîsyenê kurdî Kêyhan Kelhorî Amerîka de warê "albumo tewr baş yê muzîkê cîhanî" de xeleta Grammy ya 59. girewte. Merasîmê dayîşê xelate roja 12.02.2017 de Los Angeles de, salona Staples Center de organîze bi.

Nameyê Xelata Grammy ya muzîkî Gramofon ra yeno. Xelata Grammy eynî sey Xelata Oscarî ya sînema endustrîyê muzîkî de wayîrê cayêkê serekeyî ya, Amerîka de 1957 ra nat dîyena.

Kelhor, 1963 de ameyo dinya, Kirmanşa ra kurdanê kelhoran ra yo. Hema hewtserrîya xwu de dest bi perwerdeyê muzîkî kerdo, hîrêşserrîya xwu de orkestraya radyo û televîzyonê milî yê Îranî de ca girewto. Gelêk malimanê cîya-cîyayan yê muzîkî ra derse dîya. Dima demeyêk Xorasan de mendo. Badê pey zî seba ke muzîko kilasîk bişinasno şîyo Roma û Ottawa de perwerde dîyo. Kêyhan kelhor nika Unîversîteya New Yorkî de dersa muzîkî dano.

Kitabxaneyê Kongres yê Amerîka

■ Ferîd Îbrahîm Sevînc

Kitabxaneyê Kongres yê Amerîka, yanî bi nameyê xwu yê inglîzki "Library of Congress" kitabxananê dinya yê tewr kanan ra yew o. Kitabxaneyêko resmî yê Amerîka yo, 1800 de tesîs biyo. 470 ra vêşêr zîwanan de 29 mîlyonî ra vêşêr kitabî, 58 mîlyonî destnuşteyî, 1 mîlyon ra vêşêr rojnameyî, 4 mîlyonî xerîteyî û 2 mîlyonî ra vêşêr zî qeydê vengî tede muhafize benê.

Beşa Rojhelatê Mîyanênî yê Kitabxaneyê Kongres yê Amerîka serra 1962 de, hîna zaf seba Rojhelatê Mîyanênî, ancî seba welatanê bakurê Afrîka Cezayîr, Behreyn, Misir, Xezza, Îraq, Îran, Urdun, Kuweyt, Lubnan, Lîbya, Hebeşistan, Fas, Emman, Qeter, Erebestanê Seûdî, Sudan, Surîya, Tûnis, Tirkiya, Mîreyîyê Ereban û Yemenî paytextê Misirî Qahîre de ronîyayo.

Herçî kitab, xerîte, kovar, rojname, film, DVD û CDyê ke bi erebkî, tirkî, kurdî, armenîkî û farîskî neşir benê, Kitabxaneyê Kongres yê Amerîka yê Qahîre de yenê arêkerdiş. Badê pey, uca yenê katalogkerdiş û seba Amerîka yenê şawitiş.

Xebata arêdayîşê eseranê kurdî 1920 ra dest pêkerda. Heta nika 4 hezarî ra vêşêr eserê hîna zaf bi kurdîya soranî û bi kurdîya kurmancî ameyê arêdayîş û katalogkerdiş. Qasê 100 eserê kurdîya zazakî ameyê katalogkerdiş. Ancî qasê 90 eserê kurdîya goranî zî ameyê katalogkerdiş. Eserê kurdan yê sey Şerefnameyê Şerefxanê Bidlîsî, Mem û Zîna Ehmedê Xanî, Dimdim, Siyamend û Xece, Kerr û Kulik, Yusif û Zuleyxa zî nê kitabxaneyî de estê.

Ferhengek

ban (n): ev, bina

belênayîş (n): yutma

belênîyayîş (n): yutulma

beşîrîyayîş (n): gülümseme

biyoke (m): ayva

camêrdane: erkekçe, yiğitçe, mertçe

cergbaşî: çete reisi

dêza (m): çömlek

firoke (n): uçak

gevîzîyayîş (n): sürünme, debelenme

geviznayîş (n): süründürme

gijik (n): saç

goşare (n): küpe

kay (n): oyun

kurêk (n): darî

lak (n): ip

neqeb (n): geçit, boğaz

pûşî (n): kav

qelî (n): kavurma

qesba (m): ciğêr

rincan, -e: yorgun

teşwîşe (n): vesvese, kuşku

tewe (m): sıtma

tîtik (n): oyuncak

va (n): rüzgar

verçimikî (zh): gözlük

wurdês (n): avuç

xare (m): bilye

zerrhel (n): yaldız

Waxto k' cematûn di behsê Şemdîn Kemalûn bîynî, vayn' wexto ke aqil bare bi, şarî pê wirdêsûn girewt, Şemdîn Kemalûn pê ciwalî girewt. Vûnî ki mêrdim çin o cematê Dat Şemdîn' ra bê yew şîret wardo...

Dat Şemdîn' vênda Bûz' da va: "Bûz ê m' ez tû erşaweno yew şayîya dostê ma, eyr' pûnc rûj şayî ha dîni purî, in cergbaşî mîrû ra Hesên Axay' Hesênû, mîrê Milûn, lajî Mexsut Paşay', lajê başkatib mîrê erebû Erebîstûn ra erdo. În çar heme cergbaşî ha weyra di y', de hin in bînûn xebera mi pê çîn a." Bûz va "Rind beno dato." Va "Ez rica laj xwu ra ken', mehlîfet zaf yew çîyo rind o. Ew ti keyna şûn mela ti keyna bêri, me'd çewî nêverdî. Her kes vajo lîya wullay helal bo Kemalûn rê." Va "Eyla se beno dato?" Êy tabî ti ra xatir waşt, Dat Şemdîn' va "Bûzê m' oxir bo tu rî. De kûm' pers kerd, mi vera silûm bik'."

Kewtî rayer, Hesênê Reşûyî, Simoy' Perî, tabî pêro dayzay' ci y'. De Dat Şemdînî Bûz de rê tayin kerdû ki pêlê yin o. Bûz kewt vernî, yi zî dima, na rayerî ser. Wexto k' resay' Dêştê Pêçero, tabî dew' ha asena, de gerek eşeretê aşikû bikî, Bûzî tertîb da tolazû, va "Qerebînû berzî, wa eşîrî bîr' ma vera."

Nêm saet qerebînê eşî. Hêrîs heb def û hêrîs zûrna imeyî qîlî vera. Ey vûn' keynêkî, veyvekî, tabî şar şayî tek nêmend pêro vejîyayî lewûn, dîlûn-mîlûn ca verdayî, temaşayê cerga Kemalûn kerd. Mîrê Milû, Hesênê Hesênû, laj' Mexsut Paşay' û mîrê erebû ha ser qûnaxa mîrê Pêçerûn de rûnîştê. Lajê başkatib vênda in mîrûn bînûn da va "În kum î ha yenî, mîlet pîyorin dîlûn terk kerd şîy temaşe, in kûm lîle?" Va "Kerway' laj' mîrê Pêçerû ha yenû." Va "Kum û?" Va "Bûz Begê Kemalûn o, lajê Qubat Axay', birazay' Şemdîn Kemalûn o."

Wexto k' ûna va, laj başkatib mîrê erebû beşrîya. Hesên Axay' va "Başkatibê m' qay ti beşrîyayî?" Başkatib va "Karwûnûn, bazîrgûnûn wadêy' baw' min di vatîn ki, hesabê Kemalûn, Çemê Wêrûn ra bîg' hetta Dêştê Mûşî koçerûn mîyûn di qîmetê yin zaf-zaf o. La mi inû nêkerdî. Ez inkê ewnîyen qîmetê in deyisû raşt a, zaf o."

Hesên Axay' vênda yi da, va "Başkatibê m' kûmî vat' zur tede çîn a. Wullayî ma pê ingîştû yemnû nawenî. Qîmetê mîrikû ma mîyûn di zaf û. Hetta Çemê Wêrûn, hetta Mûş, kesî ki şinasnay' hurmet di qusîr nêkerdo." Lajê başkatib va "Lîya gelê axalerû, şîma her kes serekê hinzar pûn' sey xûn î, yi serêk her kes vîst pûnc esparûn o, sebebê yi çîna w' ki qîmetê yin şîma mîyûn di zaf bo?" Hesên Axay' va "Wullahî başkatibê m' baba ke Allay daya ina dînya rê, çî babay' mîrikû ti vajî ma pîyorin ser ra ya, qay ma betal exreta xwu tadî!" Ey va "Çî babay' yin şîma ser ra ya, cûnim?" Hesên Axay' va "Ti aqîlê dînya pers bikerî, siltûnê ma yo ki ha text a w', wa xwu r' şîro diwêş serrî aqîl Şemdîn Kemalûn ra bigiro. Ê ti zengîn dînya pers bikî, birazay' Şemdîn Kemalû Elî Emer Axa. Zengînê d' xwura zengîn î, aqîl id xwura aqîl î. Ê birazay' Şemdîn Mîrzay' Evdî estû. Ulkey kuruncî d', dewleta alîye d' ordî bêro ser, acîba wexto k' kewt gazîyê qewxî cûmêrd esto ke mîrikî ver d' vindû? Ma dest, destê Mîrzay ser a nêdîyo. Ey hin qîmet inin çînî bo se, qîmetê kûm esto?"

Wexto k' ûna va, mîrê Milûn weyra ra vênda, va "Hesên Axa, dêmeg wicaxkor nêbeno, mexsed eyb o ki ma wesfê mîrikû dîni. Lakim firêzey' mîrikû ha asenû. Ê ino ke ha yeno veyvê dayzay' Mîrzay, Bûz Begê Kemalûn û. Vunî in serrû de zêda Mîrza yo."

Hesên Axay' va "Ez nêvûn Bûz xirab û. La gazîyê mergî rûş se, pûncas heb Bûz xîsmê Mîrzay'

BÛZ BEGÊ KEMALÛN Û XÛNA DÊRÛN [1]

Arêkerdax: Îdrîs Yazar
Vatox: Cimê Aşikûn

Mîrê Kurd - Kurdish Prince - Capo Curdo (1880)

nîyo. Lakim estûrê Bûzî hed kihêl o, hed rehewûn û, nûmdar yew estûr û. Rid' estûr ra pîyasê Bûz inkêy zaf o, Kemalûn mîyûn d'."

Wexto k' ûna va, lajê başkatib mîrê erebûn vênda, va "Ez sucê şîma nêken' şîma d' kihêl çîn î, seklawî pêro û inî yew-yew eyax ma mîyûn ra yena şîma mîyûn birincî vejîyena." Hesên Axay' va "Vatey' tu doxrî yo, ma mîyûn d' çîn î. La ez kihêl û seklawî şinasnen', ti bergîr rehewûn rûmenî, la ina estor cisê ya şîma mîyûn d' zî çîn o. Erebîstûnê cêrîn d' girewtû." Laj' başkatib va "Ez yew qal vaj', me'd şîma nêmuneno?" Va "Ney!" Lajê başkatib ageyra va "Wullahî mi Kemalû Hûmay' ra waştin." Va "Karwûn û bazîrgûn wadêy' baw' mi d' vûn' ez vûn inkey ez çatlamîş ben' û indis rûj mi Hûmay' ra pawitin. Kemalû, ri çewî ya nêverdaw'." Va "Estûrûn' xwu bûncî hima dîrî, in meydûn id ma vejîrî. Ê cirîrî û qewxê, xwura yew î. Wullahî ez hind ken bide ki, kê çîray nêva ma cumêrd î. Lîya hin bes o deyisûn rî!"

Hesên Axa ageyra va "Wullahî hetê Kemalûn ra hîvîya ma, ma ra kewta, seba mi şîma vejî ke ez zî vejîyo." Ey va "Wullahî ek' tu d' a bab' esta ma vejîyîn."

Êy dêmeg çar hemin anlaşma yew kerd û xeber day' aşikûn, va "Kemalûn hima dîrî, şîma tadî qeydey' esparû, qeydey' cirîrî bicenî." Êy aşikû zî emir emir o, aşikî dew' ra vejîyey', Kemalûn zî cayo ke qerebînê erzîyey, ha uca d' qerebînû erzenî hima.

Bûz va "Ma şîrî." Hesênê Reşoy' va "Hey vind ma meşûy, aşikî ûmey ma vera, esas emir pey ra ûme, aşikû qeyde bedelna." Bûz va "Ney lîya, qeyde eyn' qeyde yo." Simoy' Perî ageyra va "Lîya çew govend zêda mi nêşinasneno. Aşikû yew-yew qeyde bedelna, hey vindî peynî d' se beno." Êy yi hima nişîyay' pêsere kerî, çar heme esparûn kerd meydûn, cirîrî girewt, ha kay kenî. Hesênê Reşoy' vênda Bûz da, va "Bûzo, pîyûnzê rîy' ma r'

meqelsen. Kay kerdin, eke eyr' pûnc kay bikerî, inî esas meydûn ma ra wazenî. Ya ti vejîni ya ti estûrê xwu dîni. Ti ne vejî ne zî estûr' xwu nêdî se, ez nûn estê baw'ê yin û veyvê yin pîya. Ez eskerê xwu gen' û peyser şîn keye."

Wexto k' ûna va, Bûz hiwa û vênda yi da, va "Dayza, ez roja k' daykey' xwu ra bîyo hettan eyr', ez verê xwu kûm heta tadûn bela mi

ra ver geyreno. Ê dayza wullahî dat Şemdîn hîrê dînim mi ra rica kerd, va 'Bûzê m' ti keyna şûnî, keyna yenî'. De ez inkey yew çî vajo, Dat Şemdîn vûn de xwura Bûz gevez' o. Wullay dayza mi estor dayn' tu, lakim min estor xwu exlaq yemnû girewto û heşa estorûn zî ti ra virazenî, eke merdim bîlmez wenîšo bide, yew-dî sere bira estorû nêvîyarmenû. Heqbey' ma bigîrî şîma tîya de peya bî, ez vejîyênû."

Dayzûn va "Xwura ma qayîl ti vejî." Heqbe ser ra girewt, gemê cirîrî da fekê Bûz rehewûn rî û vejîye meydûn. La Bûz yew sere şî serew' bîn d' laj başkatibî vernî purî girewt. Va "Nûmey' tu çîna w'?" Va "Nûmey' mi Bûz Begê Kemalûn o." Va "Bûzo, ez koçerê Wêran nîyo, ez lajê başkatib mîrê erebûn û. Ey' xwu bişedên ez berûno sur û!" Bûz va "Ti berûn î se, ti berxikûn mîyûn de berûn î, lakim ûmbaz belkî bûlê berûnûn permeno." Yi va "Ney, ez berûn o!" Bûz va "Eke yewna saet ra pey ti berxik nêbî, wa nûmey' mi Bûz nêbo!"

Vun' dêşt saet-saet nêmen ûncena, hîrê dînim geyrayî, destê çarin de şîy binîyê dêşt. Wexto k' pûnc hemin estor xwu erd têhet, lajê başkatib vênda, va "Dûnima peyên a, şîma nêvajî ma heyna şûnî. Hettan xeymûn ma şûnî, birincî-ikincî bewlî keno."

Êy hin yew diyinî nêvinert, zenguy' day purî, estorî veraday'. Êy Bûz ha peynîya pîyorin d' la yin hukim heyat ra veraday'. Lajê başkatib ma vajî tîya ra hewşê teberî vernîya pîyorin de yo. Hima hima dêşt di cey bena, lajê başkatib ewnîye, Bûz ha tewr peynî di yo. Vênda Hesên Axay' da, va "Hesên Axa, mi tu ra vatbi, de temaşe bikerê, dêşt dîrî ya û eyr' zaf estûr şîma y' birincî rayer ra mûnenî. Şîma mîyûn d' kihêl çîn o, yew-yew eyax yena!"

Ey dêşt hin di cey bena la dew' hima nêasena. Ez serey' cemat' nêdejno dêmeg hima-hima dew' asena. Bûz' verê Bûzê kihêl verada va "Berûn û berxik tîya de bewlî kenî!"

Ya Allah, we bi esparûn a viyartî, lajê başkatibî ya resa. Ey wexto k' çûta estorûn imey tîrêze, yew vengê qerebînî ime, milê estorê Bûzî qesna şî. De tûzê lingûn' estûrûn de yew va gule gîna Bûz', yew va nêzûn' se bi. La Bûz heway' estor ra pera, nêzûna ki qerebîne zî erzîyaw'. A sira de Hesênê Reşoy' estorê xwu hederna, va "Qewm mîriko ke qerebînê na Bûzî ya, qewm' yi yeno, şar şayî pêro yeno ez nêzûn la ma gerek eyr' hin kûkê yemnû bî-yarî!"

Kemalû pîyorin vazda estorin ser, la Bûz gîna xeymûn, heyna ageyra. Ageyra ke Kemalûn estorî şedênay'. Va "Se bîyo?" Va "La qerebîne na tu ya." Bûz va "Ney lîya!" Va "Lîya ma çîmûn ra dî, hey biewnî gîna kuncay' tu." Ey ta geyray' eke purtê milê estorî yi girewto. Ey esparûn bînûn zî estorî ca verday' ha peye yenî. Yew qîfle ime va "Edetê ma yo, wexto k' çûta esparûn imey têqarşî, qerebîne erzîyeno."

Axir bîy' ricacî, Bûz zî rica kerd, Kemalû vinertî. Ey ma hin zaf derg mekî, serey' cemat nêdejnî. Cîni, camêrd, eyelûn pîyorin behsê Bûz Begê Kemalûn kerd. Şayî hêdî-hêdî raşîyey'. Hesên Axa şî bin' guş' lajê başkatib mîrê erebûn, va "Oxîl tu r' ca nêmend xwu r' eskerê xwu big' tîya ra şû, Kemalûn ra yew qerebîne kuno bin' pulê tu, tu çîlk' kenî." Eskerê xwu girewt xatir waşt û şî.

[dewam keno]

ŞÊX SELAHEDDÎN¹

Vatox: **Hecî Ehmedê Dêsmînî²**
(1937-2016)

Deşîfre: **Îrfan Sîmserkîsij**

Gelo axir zamo[n], wext zamonî ma
Şêx Selheddîn rehberî ma
Tacay îmon murşîdî ma
Şîrin ya Şêx Selheddîn
Tacay îmon murşîdî ma
Şîrin ya Şêx Selheddîn

Qirbo[n] helawet to ma r' çîqa weş û
Çerray in key ma ra meşû
Wa qelb û cegeri veşû
Hîmmet ya Şêx Selheddîn
Wa qelb û cîgêr ma veşû
Îmdat ya Şêx Selheddîn

Şêx Selheddîn hinû yenû
Ma r' wa'z û nesîhet kenû
Rîcay' ma Ellay ra kenû
Rebî qey yi gelo ma ef kenû
Hîmmet ya Şêx Selheddîn
Allay qey yi ma ef kenû
Hîmmet ya xewsî 'ela³

Qurbo umbaz' to melakêt bedîr
Sohbet' to şîrîn sey şekêr
Tû veşnayî qelb û cîgêr
Ma ber sêr hewzay Pêxambêr
Hîmmet ya Şêx Selheddîn
Ma ber ser hewzay Pêxambêr
Şîrin ya Şêx Selheddîn

Şêx Selheddîn hin etya wû
Zahîr- batin pîyor ma r' vawû
Minafiqo[n] nêzonawû
Eqîbet yin key xwi veşnawû
Şîrin ya Şêx Selheddîn
Eqîbet yin key xwi veşnawû
Şîrin ya xewsî 'ela

Şêx Selheddîn hinû yenû
Nûmey Ellay zikir kenû
Minafiq pey ma huwenû
La eqîbet yi poşmo[n] benû
Yi Hûma ra nêresenû
Hîmmet ya Şêx Selheddîn
Yi Hûma ra nêresenû
Hîmmet ya xewsî 'ela*

* Sofî Ehmedê Dêsmînî na beyte serra
1976 de wenda û band de qeyd kerda.
Mi zî ê bandî ra girewta nuşta. (Î. S.)

¹ Şêx Selheddîn (1910-1978), lajê Şêx
Seîd Efendî yo.

² Dêsmînî (Küplüce) yew dewa Mîyaranî
(Arıcak) ya.

³ Xewsî 'ela: Hetkaro pîl.

Şêx Selheddîn (1910-1978)

ZEW T

Herê zalimê eyi çî qal?
Ziqum ra guzinî jehrî ra tal
Eşqê to ez vista çî hal?
Çimê to kor bê, zîwanê to lal!

Mehmed Emen

VARAYIŞÊ TÎTIKAN

Ümran Düşünsel

*Ne ê ke zereyê firokeyê şerî de
bî ne zî şarê qesaba peşmirîya-
yişê leşkerî dî.*

Na reya verêne nêbî ke tîtikî
varayêne. Tutanê ke reya ve-
rêne de vazdaybî şîbî meydan
na rey eksê ci de remayêne.
“Tweet bird” a masayîye û Mu-
harem pîya teqaybî verê çimê
ey de. Hevalê eyê ke qolê înan
cira bibî, kayanê ey ra kemî-
yaybî.

Adil tena werişt. Tena sereyê
xwu. Reya verêne bî ke varayişê
tîtikan dîyêne. Çar rojî bî ke
ameybî na qesaba. A varita ke
dadîya ey bi rojan duayî kerdbî
ke bivaro, herhal na bîye.

Melayî mînare ra veng dabi,
milet îqaz kerdbi, la seba ke ey
ziwanê ucayî nêzanayne, fehm
nêkerdbi.

Gama ke tîtik kerd verara
xwu ferq kerd ke linganê ci wa
yew çîyo giran beste yo. Ca de
anêkerd. Ver bi dadîya xwu
vazda şî ke mijdîyane bido vajo
duayê to qebûl bî.

Cinîke, tut verare de, bi qîra-
yiş ver bi Adilî vazda, do tîtik ci
ra bigirewtêne, Adilî lez kerd.
Badê pey sewbîna merdimî zî
kewtî ey dima. Asmên ra zaf tî-
tikî varaybî, qey tîtikê ey ci ra
girewtêne? Senî ke hoka kuçeyî
ra tadîya, bero verin ro kewt
zere, pey de xwu derêna û tîtik
pêt kerd xwu verare.

Goşdarîya vengê lingan kerd
ke ameyî nêzdî û vîyartî şî dûrî.
Badê ke vengî birîyayî, werişt
payanî. Nêşka xwu de bigêro,
ey do paketa binê tîtikî akê-
dêne. Badê ke nêşka lakê ci bi-
visno, bi dindanan kewt ser, la
nêbi. Çim gîna gire ro. Lak berd
û ard la gire hîna wuşk şidêya.
Areqê çareyê ey tîtik şutêne û

çilkayêne betonî ser.

Badê ke gire akêrd, hema ca
de pakete anêkerde. Bineyke
nefes girewt. Waşt bi keyfê zer-
rîya xwu akero.

Areqê ey bibi zuwa.

Eke lak bi sist, pakete zî bin
ra bi xwu abîye. Rengarengî bî.
Zerrhelînî bî. Çikolatayînî bî.

Fekê xwu girewt û keyfê xwu
zereyê xwu de tepîşt, tersa ke
do bêrê tîtikê ey ci ra bigêrê.

Ewnîya asmên ra û peşmi-
rîya.

*Ne leşkero ke firokeyê şerî de
bi ne zî şarê qesaba peşmirîya-
yişê Adilî dî.*

Tirkî ra tercume:
Roşan Lezgîn

Alimanê ma ra Mehe-
med Elî Ewnî (1897-1952)
gama ke tercumeyê
Şerefnameyî fariskî ra bi
erebkî tamam kerdo,
peynî de eno not nušto:

“*Temam bi çarnayîşo
bêkêmasî tewr zeîfê qu-
lanê Homayî ra bi destê
Mehemed Elî Ewnîyê lajê
Ebdulqadir Ewnî Efendîyê
lajê Mehemed Elî Axayê
Babijî. Şarê Sêwregî ra,
eşîra Dunbulî yanî Zaza
ra, milletê Kurdî ra yo.
Homa Teala ey dama
fesadan ra muhafeze
bikero. Qahîre de rûnişte
yo. Eno nuşteyê xwu 15
Êlule 1948 de nušto.*”*

*Şerefxan el-Bidlisî, Şe-
refname: Fi-Tarîxî-d Dewle
wel-Emaret el-Kurdiye, Trc.
Mehemed Elî Ewnî, Dimeşq 2006, C. 2, r. 215; erebkî ra açar-
nayîş: Wisîf Zozanî

PÎLANÊ MA XWU SENÎ DAYO ŞINASNAYIŞ?

Mehemed Elî Ewnî (1897-1952)

ROCEYÎYA HAMNANÎ

Ebdulqadir Necaranîj

Wexto ke roce mîyanê ham-
nanî de dest pêkeno, xeylêk beno
çetin. Kes nêwatano virseya
daran terk biko û kes nêwatano
karêk biko.

Nê rojan de Gulî Xatûn keyeyê

xo pak kena. Heme cil û palasanê
xo erzana teber û şuwena. Tayn
ra zaf şuwena û kewena wextê
teştareyî. Hem zaf qefilyena hem
zî tîjî vera peleseng bena. Qes-
baya aye teşne ver seke adir bi-
gîra û biveşa.

Gulî Xatûn hîn nêşkena
deyax bikero û doxa aye şîna û
xeriqyena kewena erd. Der û cî-

ranê aye yenê ser o kom benê.
Tayn awe erzenê rîyê aye û dest-
polanê aye vileyenê û hîşyar
kenê. Û tîkê-tîkê hêşê aye yeno
ser û bi vengo hêrsî ya cîrananê
xo rê feryad kena vana:

- Mi veradîn! Mi veradîn! Ez bi-
miro wa keyfê Ellayî bêro. Na
aşma hamnanî de, qilqila teştari
de senî ma roce tepşenê?

WERDÊ
MA

TIRŞÊ KUFKARIKAN

Amadekare:
Necîbe Kirmizigul

Malzeme: 1 kîlo kufkarikî, 1 kîlo goştê tîke yan zî goştê kerge, 1 kîlo fringî, nîm kîlo îsoto kiho, sereyê pîyaz, îsoto perik, koçikêk awa şamikan, riwen, sole.

Virastiş: Goştê xo tîke-tîke hurdî bikerê û awe de sole zî dekerê mîyan, ser nê. Goştê kerge yan zî goştê sûr, êdî tercihê şima yo. Seba ke rind pak bibê, tayên awa germine kufkarikan ser kerê û tayên sole bierzê mîyan, wa nê saete tede bimanê. Kufkarikî şutî tepîya, sey tîke hurdî bikerê. Şamikanê xo bipajê

hurdî bikerê. Pîyaz û îsote kihoyî zî hurdî-hurdî bikerê.

Quşxaneyêdo hîra de riwenî mîyan de pîyaz û îsotanê kihoyan zî sûr bikerê. Dima awa şamikan û îsotê perikî îlawe bikerê, wa reyna sûr bo. Dima şamikan îlawe bikerê, wa bipeyşê. Peynî de kufkarikan û goştî îlawe bikerê, wa bipeyşê. Sola ci tehm bikerê, goreyê ci sole îlawe bikerê. Kufkarikî peyşayî tepîya, adirî ser ra ronê. Bi afiyet a biwerê.

QELÛNA KE JO DERBE DE
KEWTA TA

Wesîle DOĞUÇ

Zemanê verî de siya çeçmaqî û pûşî benê. Ê ge qelûne biantêne, pûşî dayênê serê qelûne. Siyê çeçmaqî binê pûşî de dayênê pêro, virsikê adirî sîyan ra çeçayne, kewtêne mîyanê pûşî, bi eno qayde pûşî vistêne ta, adir bîyêne we.

Mêrikêk qeybê karî şino Diyarbekir. Hetê şanî ra kono rayîr ge şoro keye. Henî şino şino, reseno Çemê Embarî, hendî beno tarî. Mêrik vano ez xwu rê qelûney xwu taffînî. Sîyanê çeçmaqî dano pêro, dano pêro, di-hîrê saetî, uca ra heta Zuxrê Hezroyî şino, tim sîyanê çeçmaqî dano pêro. Axir nizdîyê Zuxrê Hezroyî de qelûney mêrikî kona ta. Mêrik vano "Heyy! Kutikwar, încô joderb o!"

GULNAZE

Vatox: Silo Qic
Deşîfre: Meral Guntaş

Ama dîyarê mereke

Gula min a voreke

Ti ke Heqî zonena

Se beno, ma cê ra meke

Del delî delî, del delî delî, delî ala bê nata!

Del delî delî, del delî delî, delî ala bê nata!

Tîjî dota selam da

To xo nat û bota da

Mao kotîme peroz

Pepugî ma rê se veng da

Del delî delî, del delî delî, delî ala bê nata!

Bom bom bomê, bom bom bomê, ala bê nata!

Mao ginay merekû

Çênê! Sil veng dano to

Ti ke ma ca verdana

Qedayê xo ken serê to

Del delî delî, del delî delî, delî ala bê nata!

Ezo cor de amûne ke

Zalim na wa cêro yena

Ezo cor de şîne ke

Zalim na wa cêro yena

Mino selam da ve ci

Dota çimê xo sikna

Del delî delî, del delî delî, delî ala bê nata!

Xizir persena raurze

Seveta min Gulnaze

Xatirê xo biwaze

Qeyta keşî ra mevaze

Del delî delî, del delî delî, delî ala bê nata!

Ezo amû dîyarê kaşî

To xo sikit wertê vaşî

Naza vinde lew to ra nî

Derdî benê yewaşî

Del delî delî, del delî delî, delî ala bê nata!

Bom bom bomê, bom bom bomê, ala bê nata!

Rojêk Homayî herre ra camêrdêk viraşt. Homayî ewnîya eserê xo ra. Zerrîya xo xirûfî reyde bîye pirrî. Homayî veng da heme mexlûqatê ke cenet de bî. Her kes ame û eserê hunerê Homayî rê mat mend. Nameyê eserê Homayî "Adem" bi.

Homayî vat "Tîya ra pey, gereka her kes Ademî rê hurmet bikero!" Her kesî qebûl kerd. La Îblîsî qebûl nêkerd. Homyî Îblîsî ra zaf hes kerdêne. La êdî Adem estbi...

Îblîs hêrs bi, qebûl nêkerd û vera Homayî de sere wedarit. Ê wextî ra nat kaînat de di rayirî estê: serewedaritiş û sereronayiş.

Hikayeya merdimî zî tîya ra dest pêkena. Adem bi zerrîweşî cenet de her çî kerdêne; gêrayêne, werdêne la xo tena hîs kerdêne. Rojêk Adem şî verê Homayî. Va "Ey Homayo gird! Ez xo rê embazêk wazena. Heme çî tîya de esto û weş o. La ez eciz bena. Ez sey xo yew embaze wazena."

Homa tikê fikirîya, birre da û vat "Adem! Heqê to esto. Ez do qandê to cinîyêk bixuliqnî."

Xelatîya yewine zî tîya ra dest pêkerde. Ê wextî ra nat camerdî vanê qey cinî qandê camêrdan estê.

Homayî reyna herre ra merdimêke xuliqna û aye ra vat "Ti cinî ya! Ti Lilit al!"

Dima Lilit û Adem ameyî têhet. Înan yewbînan ra zaf hes kerd. La game bi game Adem vurîyayêne. Lilit cinîyeka aktîfe û jîhate bî.

LILITH

Sedef Kandemir

La Ademî qebûl nêkerdêne tim û tim vatêne "Ti qandê mi esta ganî ti xizmetê mi bikerê, ez çî wazena ti winî bikerê." La Lilit xizmetkare nêbî. Aye zanayêne ke a zî sey Ademî herre ra ya. Lilithe hereketê Ademî qebûl nêkerd û sere wedarit. Îblîsî ra nat di rayirî estbî. Lilit zî hetê Îblîsî tercih kerd û rema. Homayî zî Lilithe lanetî ilan kerde.

Rojî vîyartî. Ademî bêrîya Lilithe kerdêne û xemgîn bîyêne. Homa zî qandê Ademî xemgîn bi. Homa tikê fikirîya û reyna birre da. Homayî do reyna cinîyêk bixuliqnayêne. Cinîyeka îtaetkare...

Homayî cinîyêk xuliqna, esteyê parsûya Ademî ra Hewa xelq kerde. Hewa sey Ademî nêbî. Hewa sey Ademî herre ra nêbî. Hewa este ra amebi xuliqnayiş. Seke Adem maya Hewa bo. Çimkî a roje ra pey cinîyan do merdimî biardêne dinya.

Hewa qandê Ademî ameybî xuliqnayiş... Hewa îtaetkare bî, xizmetê Ademî kerdêne. Di rayirî estbî. Hewa rayirê sereronayişî weçînabi.

Î Ademî caran Lilithe xo vîr ra nêkerde. Hewa zî...

Êdî kam ke sere wedaro, o beno Îblîs! La kes nêzano ke Îblîs çîyêko xirab nîyo. Îblîsî neheqî rê sere wedarito. Lilithe zî Îblîs a.

Ma zî Hewa nîyê, ma ruhê Lilithe ra yê!

Not: Nuştîşê nê nuştîyê de mi kitabê "Zingsem, Vera. Lilithe. Çev., Devrim Doğan Yüzer, İlya Yayın-evi, İzmir, 2007" ra îstîfade kerd.

SÊWREGI RA
ÇEND MAMIKÎ-1

1. Keyney yenê barî
Mijdîyanî yenê qantarî
Sozê to nêdana lajdê xalî
2. Banê şarî yo berz o
Semed ver o bilerzo
Keyney boxça-moxça tê derzê
Percêna ser de berzê

Arêdayoxe:Necîbe Kirmizigul

3. Veyvê, veyvê bê zere
Sûrik banca to sere
To banca no dere
Biray min o hewt serre
Resmê ci yo Enqere de
4. Keyna mi rind a tim û tim
Çitê goşarêyê goşa xim û xim
Xal vistewr o, mêrde hakim

SELAWATÎ XOZÎ DE KAR NÊKENÊ

Bîlal Yakişan

Ena mesela ap Hecî Ehmedî mi rê qisey kerde. Va:

"Aşma temmuzî ya, hewa zaf germ o. Ez kişta keyeyî de binê dara gozêre de serê quleteyn a, secade ser o ho ronîştî û tîzbê mi hê mi dest a, ez ancena. Hecî Elî veciya ame. Belî yo ke zaf bîyo rencan û çîyê ra marazdar bîyo.

Ame va 'Selamuneleykum Hecî Ehmed!' Mi va 'Eleykumselam Hecî Elî! Ti xêr amê, bîye ronîş.' Va 'Ez bî, bî. La ma inî xozî se kenî! Cara ma rî tawa nîverdo. Koto mîyanê baxçê ma darî-marî hemi şikitê, dê tîmîyan ro. Ez çim ginawa ci, mi xwu kerd vînd, ez ca de fatasyawa, in çî bela wo!'

Mi va 'Hecî Elî, willê ez zî nêzana vajî se, ma se bikerî? Ez û ti, ma hinî nêşkenî tîfing bigeri û şew şî vera vînder, dew de çê xortî zî nêmendî ma vaji wa ê seyrê vera vînderê.'

Hecî Elî va 'Hecî Ehmed, wendîşê to esto, ti nêşkenî nuşte bikerî û fekê xozî girebidî?' Mi va 'Hecî Elî selawatî xozî de kar nêkenê, namê yî xoz o!' Hecî Elî va 'Willê zobîna çareyê ma çin o.'

Mi va 'Mi çî ray nuşte nêkerdo, ez nêzana nuşte bikerî.' Hecî Elî va 'Hecî, ez tu rî reca dexalet kena, ti yew çare bivînî. Ya ma baxçe terk kenî yan zî ma yew çare vînenî.'

Ez zaf Hecî Elî rê dejawa. Mi çî ray nuşte nêkerdo, ez eka se kena. Aya ke mi zona, mi va willê ez binusî, yan beno yan nêbeno. Mi dest pêkerd û mi çend hebî ayetî kaxid de nuştî û mi kaxid qat kerd û pişt da Hecî Elî. Mi va 'Hecî inê nuşteyî beri cayo ke xoz tira yeno, uca de yew teneke û enê nuşteyî bigêr bialaqin.'

Mi nuşte da Hecî Elî, şî. La zerrê mi qet rehet nîya, mi heyatê xwu de nuşte nêkerdo, yew teşwîşe mi zerre de esto, peynî se bena...

Roja bîne ez reyna ho cayê xwu de ronîştî, Hecî Elî tumo cerîn de êsa. La ameyîşê yî qet hol nêaseno. Dukelekî serê sarrê yî wa kay kenî. Zê biriskî ame resa mi. Va 'Ehmo! O çita wo, tu mi rî viraşt? Xoz ina şew ameyo baxçe de tawa nêverdo, baxçe ra avayî birnawa!...'

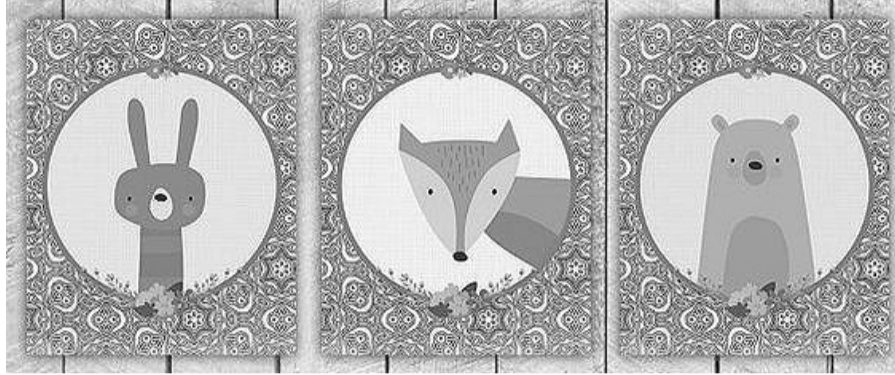
Mi va 'Hecî Elî! Ey mi va ez nêzana nuşte bikerî? Tu va 'Nê, bikerî! Mi va selawatî xozî de kar nêkenê, nameyê yî xoz o!...'

HEVALTÎYA LUYE Û HEŞÎ Û ARWÊŞÎ

Arêkerdax: **Mesûd Aslan**

Mintîqa: Licê, dewa Bamûsî

Vatox: **Cezayîr Aslan**

Rocêk luye arwêş û heşî ra vana "Bêrê ma xwu rê bibin hevalî, ma her karê xwu têdir bikerin." Heş û arwêş zî qeubul kenê.

Enê hîrê heme wextêk gêrenê. Luye vana "Hendî zimistan yeno, ma xwu rê gereka qelî bikerin." Ê zî vanê "E wulay, ti raşt vana." Luye vana "Şima şorê seyd goşt biyarê ez zî kena dêza, şima nêzanê, min zaf qelî kerdo."

Arwêş û heş her roce şînê seyd, rocêk luye qul ra vecyena, vana "Temam o, hendî meşorê seyd, dêzaya ma biye de."

Xeylê wext ser ra vêreno, nîzdîyê zimistanî, luye her roc xwu hevalanê xwu ra nimnena şina qelî wena. Heta zimistan yeno luye qînê dêza qayme kena! Zimistan yeno hendî çik nêmaneno. Beno serd, zaf benê veşan, vanê "Hendî wext ame, ma qelîyê xwu aker." Pêro têdir qerar danê vanê "Ma aker!"

Şînê qul, luye şina dêza ana, fekê dêza kenê a, eke çî bivînê! Dêza vikîveng a! Uca kunê pê, o vano "To werd!" O bîn vano "Wulay min nêwerdo, to werdo!"

Luye vana "Ez zana ma seyin zanê kamî werdo." Vana "Piyaz biyarê, ma piyaz kenê werdî, çimanê kamî ra hêsrî bêrê war, ma ê wenê." Ê bînî vanê "Temam!"

Wexto piyaz anê, arwêş seyin çim verdeno ci, bi xwu hêsrê ê yenê war. Luye vana "Enê qelîyê ma werdo, ma ê biwer!" Heş û luye uca ca de arwêşî wenê.

Çend rocî ser ra şînê, reyna benê veşan. Luye vana "Ez se kerî, enê heşî bikişî û xwu rê goştê ci biwerî, ez pê zimistanî bixelesnî, heta serrêna Homa pîl o!" Luye heşî bena serê çîrrêk. Heş vano "To qeybê çî ma ardî etya?" Luye vana "Ti enê erdan vînenê? Enê zamanêk pêro ê mi bî, eka kewtê destê enyan." Luye hîçê vindena, qestî şelpînî fekê xwu ra bena. Heş vano "Waka luye, to se kerd?" Luye vana wulay ez zaf biya veşan, min çimê xwu wo çep vet werd." Heş vano "Waka luye ez tersena. Dê ê mi zî ti vece bierze fekê mi."

Luye çimê heşî vecena erzana fekî xwu. Erd ra hebêk pişkule darena we û erzana fekê heşî. Heş vano "Wlay tamê çimê mi weş niyo."

Luye hîçê vindena, reyna şelpînî fekê xwu ra bena. Heş vano "Waka luye, to ena rey se kerd?" Luye vana mi çimê xwu wo raşt werd." Heş vano "Dê çimê min ê bînî zî vece bide mi." Luye zêy verê cuyî pişkule erzana fekê ci. Heş vano "Ez vernî xwu nêvînen!" Luye vana "Ti meraq meke, ez kuna destê to, to çarnena."

Luye heşî bena leweyê çîrrî û tehnî dana, heş kuno war, mireno. Luye şina awnena heş merdo, pîzeyê heşî biyo a. Keyfan ra sereyê xwu kena ci, senî sereyê xwu kena ci, pîzeyê heşî niyeno pêra, luye tede fetesyena.

HEVALTÎYA TEYRAN

Pes şibi binê Hezan
Vergî nêwerê bizan!

Ma şivanê bizêkan
Ê verêk û golikan

Ma kurêk day çûçikan
Vengweşê barîçikan

Ma şî bexçey biyokan
Hame rindê kevokan

Ma va "Kevok, ti ça ra?
Va "Ê dewê Cimar a."

"Çi rê hameya Licokan?"
Va "Tiya dewê biyokan."

"Ti hes kena biyokan?"
Va "Ê werdê kevokan."

"Hes kena çî nebatî?"
Va "Sayanê Xelatî."

Va "Şekirê nebatî."
Va "Ma gulê civatî."

"Kevok, koterî ça yê?"
Va "Ma way û bira yê."

Ma va "Baz û qertelî?"
"Meke qal, ê xeter î!"

Ma va "Bostan zebeşê."
Va "Ma rê dendik weşê."

Va "Zerencî delalê."
Zerencî vengzelalê."

Ma va "Çi zey zengil î?"
Ê va "Vengê bulbulî."

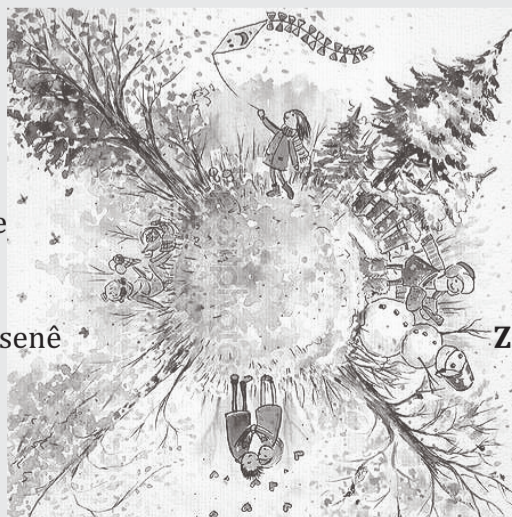
"Çi weş o, çim bi kilî?"
Va "Genimê sorgulî."

Mihani Licokîc

MEWSIMÎ

Wisar yeno, vewre heliyena
Hewr gureno, varitî varena
Debr û dar û nebat benê kewe
Hênî w çeman ra awe xuşena

Hamnan germ o, meyweyî resenê
Teyr û tûrî leyîran pernenê
Rojî dergê, wextê kar-xebate
Payizî çî ramito, nika çînenê

Roşan Lezgîn

Payizî darî pelan kenê zerd
Eke şilî bo, rewa kuna erd
Hêgayî benê nerm, cite kenê
Seba serra bîne tov kenê erd

Zimistan serd o, benê derg şewî
Sanikan vanê, pê anê hewî
Arisyenê, îstîrehet kenê
Pawenê, heta dinya bibo kewî

*Sey zeracê Hesarek a
Sey mîrçikê Girdbelek a
Beleksur a, xezalek a
Zerrê mi berd, zerrê mi
Cîgêr mi werd, cîgêr mi
(...)*

Vate: Huseyîn Kaya

Muzîk:

Rêzan Rezdar & Zozan

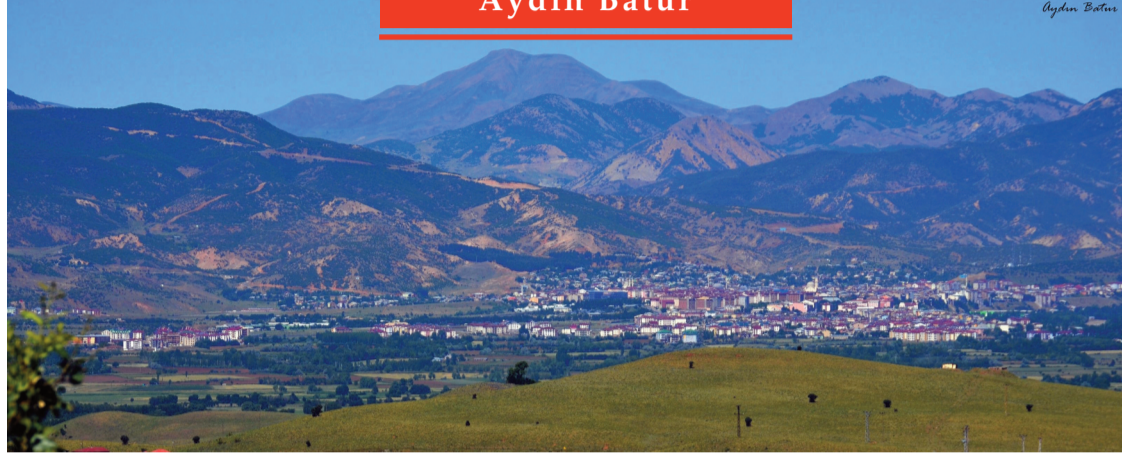
Cografyaya ke însan tede ciwîyeno însanî ser o zaf tesîr kena. Baxusus şarê ke dor û verê koyan de ciwîyenê, ê koyî hîş û hîsanê însananê ucaî ser o tesîrêko gird kenê. No tesîr bawerî, mîtolojî, folklor, huner, muzîk û edebîyatê şaranê ucaî de xo mojneno ra. Coka kulturê zafê şaran de koyan ser o efsaneyî vajîyayê, deyîrî ameyê zîwan û şîîrî nusîyayê. Mesela, Keleka Nûhî tufano pîl ra dima ameya ništa Koyê Agirî ser, yewna bawerî gore ništa Koyê Cudî ser. Koyê Duzgun Babayî koyêko bimbarek o. Şarê Komagene heykelê homayanê xo serê Koyê Bêlî (Nemrûdî) de viraştê. Xîç û kerrayî kirîştê berdê rijnayê ê koyî ser. Şarê Semsûrî ci ra vano "Timulkê Çîyayê Bêlî". Ferhadî semedê waştîya xo koyî qelaşnayê. Merdim binuso nimûneyê winasî hema zaf ê. Na deyîra ke ma cor de nušta, a zî nê hawa meselayan ra yew nimûne ya.

Hesarek û Girdbelek sînorê Çewlîg û Xarpêtî de têkiştê de, di koyê berz ê. Nê koyî hem hetê başûrê Dêrsimî ra hem hetê Çewlîgî ra hem zî hetê Xarpêtî ra eysenê. Bilhesa Hesarek koyêko heybetin o. Gama ke însan hetê deştê Çewlîgî ra ewnîyeno, Hesarek peyê Çewlîgî de sey yew dêsê zixm û berzî eyseno. Yew hetê ey ewnîyeno Palî ra, yew hetê ey ewnîyeno Qowancîyan ra, yew hetê ey ewnîyeno Depe ra, yew hetê ey zî ewnîyeno Çewlîgî ra.

Dormaleyê Hesarekî de nê dewî estê: Kurr, Kuermûn, Emtax û Xezik dewê Çewlîgî yê. Sarican dewa Depe ya. Qêlix dewa Qowancîyan a. Tuîy û hîna cêr de Parsîyûn dewê Palî yê. Hetê rojhelatî de mintiqayanê Çewlîgî ra Puex, vakûrê rojhelatî de zî Şîrnûn esta. Herçiqas Hesarek sînorê nê cayan de bo zî, esas kuweno mintiqaya Şîrnûn. Mintiqaya Şîrnûn hetê

HESAREK û GIRDBELEK

Aydin Batur

vakurê rojawanê Çewlîgî de ya. Raharo ke Çewlîgî ra şino Xarpêt, Çewlîgî ra 10 kilometreyî wet, Neqebê Mendoyî ra dest pêkana, her di hetê ê raharî de hetanî sînorê Xarpêtî dewam kena. Tede new dewî û mezrayî estê. Nê dewî û mezrayî nê yê: Kur (Dikme), Qeldar (Ovacık) zî mezraya Kurî ya. Na dewa Têlîya Ezîmşêrî ya. Têlî xanime, cinîya Yadê Mehmudî Ebasî bî ke hîna zaf ci ra vanê "Yadî Paşa". Têlî xanime zî mêrdeyî xo Yadîni ya şer kerd û şehîd kewte. Dewê bînî zî Şarge (Yolçatı), Emtax (Kirkağıl), Guêrîz (Çevrimpinar), Hebsuer (Alataş) mezraya Guêrîz a, Qerwelîyûnî Cêr (Gökçekanat), Barûn (Bulutlu) mezrayê Qerwelîyûnê Cêrî ya û Çekûn (Direkli) esta. Bê nê new dewî û mezrayan, Xezik (Kuruca) û Mendo (Bilaloğlu) zî mintiqaya Şîrnûn de ca gênê. Labelê in-

Hesarekî ra dest pêkeno û hetanî cêr yeno war. Na mintiqaya de bê kompleksê Hesarekî yewna tesîsê xijî zî Şarge (Yolçatı) de esto. Tesîsê Şargeyî 55-60 serrî cuwa ver virazîyayo. Mîyanê şargeyîjan ra zaf xijbazan taximê qeyaxî yê mîlî yê Tirkîya de ca girewto. Cewdet Can înan ra yew o, bîyo olîmpîk. Cewdet, semedê Olîmpîyatanê Zimistanî yê Cihanî di rey weçîniya û şî beşdarê musebeqayan bi.

1925 de şikitişê hereketê Şêx Seîdî ra pey, sey zafê mintiqayanê kirdan, mintqaya ke dormaleyê Koyê Hesarekî de ya, uca de zî hetê dewlete ra dewan de bi metodê veşnayîş, wêrankerdîş û kiştîşê însananê sivîlan ê kurdan zaf hedîseyî qewîmîyayê. Nînan ra yewe na ya: Dewanê Depe ra Tirkon (Altınoluk), Baçûx (Bahçecik) û Sarcon (Sarican) ra şîyês kesî hetê eskeranê dewlete ra yenê tepîştîş. Eskeran ê dewijî bi peyatî davîst kîlometre berdê û verê dewa Çewlîgî Xezik (Kuruca) de qetil kerdê. Goreyê tayê vatişan, ê ke tesbît bîyê şîyês kes ê. La bê nînan, şarî tirmê zaf însanan uca de dîyo.

Yewna hedîseya winasî zî Kur de bîya. Vanê, rojek eskerî ameyê Kur. Ameyîşê eskeran ra dima yew qismê dewijan tersayê û remayê. Tayêna zî vato, de yew suc û guneyê ma çin o, ma çira biremi? Coka dewe de mendê. Labelê eskeran dewijî ardê pêser heme banî pa zexîre wa veşnayê. Goreyê vatişan, pes û dewarê înan zî heme talan kerdo berdo. Ê ke xelîsyayê bêwer û bêkeye mendê. Camêrdan ra destê 33 tenan giredayê û berdê mabeynê Qeldar û Emtax de qetil kerdê.

NAMEYÊ NEBATAN

Amadekar:
Ehmedê Dirihî

dara belalûk (Motkan)
dara beralûg (Licê)
dara gilyazok (Motkan)
dara melem (Gezîn)
kewkêr (Çermûg)
kinayêr (Çolîg)
melemêr (Gezîn)
melemêre (Dêrsim)
melhemêr (Bermaz)
melhemêre (Pîran)
pîra daran
(Mama Xatûn / Têrcan)

Kurmancî: dara helhelok, dara hilhilok, dara kenêr, dara kenêrk, dara keniro, dara kinêrê, dara meheleb, qunêr
Soranî: darmêlew, dara dûmêl
Goranî: dara beralûk, dara biralîwî

Latîni: Cerasus mahaleb
Tirkî: idris ağacı, kokulu kiraz ağacı

DAYÊ

Ti şîya
Huyayîşê mi şîyo
Cuyayîşê mi qedîya

Hesirê bêriya to kewtî zerrîya mi
Û ez tik tena mendo
Kayê na dinya di

Ti şîya
Ez pulisîyayo sey daranê payîzî
Rojî mi bîyê tariyê şanî
Zerrîya mi teba nêwazena
Şayîyê mi nêmendê dayê

Abdulah YAKIŞAN